

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030. Pidämme tärkeänä, että ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen saa aiempaa suuremman huomion ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmässä. Sen sijaan olemme huolissamme, ettei sosiaalinen oikeudenmukaisuus – joka on yksi ehdoton pitkäjänteisen ilmastopolitiikan edellytys – ole vielä riittävän läpileikkaavasti osa ilmastonmuutoksen hillintää tai siihen sopeutumista koskevaa politiikkaa.

Sopeutumissuunnitelman lähtökohdaksi tulisi ottaa sopeutuminen laajempaan yhteiskunnalliseen murrokseen, johon kuuluu ilmastonmuutosten suorien vaikutusten lisäksi myös hillintä- ja sopeutumispolitiikan vaikutukset. Sopeutumissuunnitelmasta säädetään ilmastolaissa, jonka mukaan suunnitelmassa tulisi huomioida lain tavoitteiden kannalta tarpeelliset seikat. Lain tavoitteisiin kuuluu muun muassa ilmastotoimien oikeudenmukaisuuden varmistaminen. Nähdäksemme tämä kirjaus mahdollistaa tai suorastaan edellyttää sopeutumisen käsittelemisen nykyistä laajempaa ilmiönä.

Vaikka sopeutumissuunnitelman rajaus pidettäisiin suppeana ja keskityttäisiin ilmastonmuutoksen suoriin vaikutuksiin, tulisi arvioinnissa mennä esitettyä syvemmälle sosioekonomisten vaikutuksiin. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutuksia tulonjakoon ja työllisyyteen sekä yhteiskunnallista tarvetta sopeutua näihin vaikutuksiin, käsitellään luonnosversiossa vain vähän. Suunnitelman ainoa suora viittaus työllisyyden muutoksiin ei liity ilmastonmuutoksen tai ilmastopolitiikan aiheuttamiin vaikutuksiin vaan väestön vanhenemiseen (s. 29).

Suunnitelmassa todetaan, että "(m)onet haavoittuvuustarkastelussa esiin tuodut tekijät, kuten sosio-ekonominen asema, eivät ole sopeutumispoliitikan eikä siten KISS2030:n ratkaistavissa". Tämä pitää paikkansa vain, jos tyydytään hyvin suppeaan sopeutumisen määritelmään. Sosioekonomisen näkökulman tärkeys nousee suunnitelmassa ohimennen esiin. Siinä todetaan muun muassa, että "(i)lmastonmuutoksen sopeutumiseen tarvittavia toimia suunniteltaessa ja resursseja jaettaessa on kuitenkin olennaista pyrkiä siihen, ettei pahenneta jo olemassa olevia epätasa-arvoisuuksia tai luoda uusia ilman niiden kohtuullista hyvittämistä". Lisäksi todetaan, että, että "väestötasolla ilmastonmuutokseen sopeutumisen mahdollisuudet vaihtelevat sosioekonomisen aseman mukaan". Juuri näistä suunnitelmassa mainituista syistä johtuen sekä ilmastonmuutoksen että sopeutumispoliitikan sosioekonomisten vaikutusten tarkastelun tulisi olla läpileikkaavasti mukana itse suunnitelmassa.

2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutuskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)

Alakohdassa 2.2.4.10 käsitellään institutionaalisia haavoittuvuuksia ja todetaan, että "(s)opeutumistoiminnan jatkuvaan seurantaan ja vaikuttavuuden arviointiin

perustuva, koordinoitu ja kokonaisvaltainen valmistelu ja päätöksenteko etsivät vasta muotojaan". On tärkeää, että nykyisten rakenteiden puutteellisuus ja lisäresurssien tarve tunnustetaan. Finnwatch nostaisi institutionaalisten haavoittuvuuksien listalle myös sen, että Suomesta puuttuu kokonaisvaltainen näkemys ja koordinaatio siitä, millaista taloudellista toimintaa (työpaikkoja ja elinkeinoja) ekologisesti kestävässä Suomessa on ja miten siirtymä toteutetaan oikeudenmukaisesti.

3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)

-

4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastrukturi ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

8. Näkemyksenne teemasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

9. Näkemyksenne teemasta 'Terveysten suojele ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

10. Näkemyksenne teemasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojele' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

11. Näkemyksenne teemasta 'Alue- ja kuntatason ilmastoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ilmastonmuutoksen kuten myös hillintä- ja sopeutumiskäytännön sosioekonomisten vaikutusten (mm. tulonjako ja työllisyys) tulisi sisältyä kokonaisvaltaiseen sopeutumisen seurantaan ja arviointiin.

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Esitetyt lisävalmistelua edellyttävät toimenpiteet ovat perusteltuja, mutta esitämme listan täydentämistä selvityksellä ilmastonmuutoksen ja ilmastopolitiikan (erityisesti suunnitelmassa esitettyjen) toimenpiteiden sosioekonomisista vaikutuksista.

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

-

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

Finnwatch osallistuu mielellään asiantuntemuksellaan työhön, jolla edesautetaan ilmastosiirtymää sekä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden huomioimista kansallisesta ilmastopolitiikassa.

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

-

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

-

Leipola Lasse
Finnwatch ry